

Голові Разової спеціалізованої вченої ради ДФ 17.051.084

Запорізького національного університету

доктору юридичних наук, професору,

члену-кореспонденту Національної академії правових наук України,

заслуженому юристу України

Коломоєць Т.О.

Р Е Ц Е Н З І Я

доктора юридичних наук, професора

Колпакова Валерія Костянтиновича

на дисертаційну роботу

Кріцака Ігоря Любомировича

на тему «**Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів:**

національний досвід та міжнародні стандарти»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право

В межах дисертаційного дослідження Кріцака І.Л. здійснено наукове узагальнення теоретичних підходів та практичних проблем, пов'язаних з досудовим врегулюванням адміністративно-правових спорів, а також розроблено ряд пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства, спрямованих на удосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів публічного адміністрування в цій сфері.

На виконання задач дослідження в межах дисертації було з'ясовано стан наукового доробку дослідження досудових (позасудових) процедур врегулювання правових спорів, виокремлено напрямки які потребують поглибленого наукового аналізу; розкрито зміст та виокремлено види досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, визначено

правові засади їх здійснення; систематизовано принципи досудового врегулювання адміністративно-правових спорів та розкрито їх зміст. Досліджено міжнародні стандарти досудового врегулювання адміністративно-правових спорів та особливості їх вирішення в зарубіжних країнах. Розкрито зміст медіаційної процедури позасудового урегулювання адміністративно-правових спорів та виокремлено напрямки її удосконалення. Розкрито зміст адміністративних процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів виокремлено напрямки їх удосконалення. З'ясовано особливості досудової процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції, систематизовані пропозиції щодо її удосконалення. Виокремлено напрямки удосконалення правового забезпечення та реалізації окремих перспективних процедур досудового та позасудового врегулювання адміністративно-правових спорів.

Слід відміти належну емпіричну базу дослідження, яку складають становлять статистичні дані, розміщені на офіційному сайті Державної судової адміністрації України, узагальнення судової практики, систематизовані в рішеннях апеляційних адміністративних судів, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, аналітичні дані динаміки діяльності адміністративних судів щодо судового розгляду та вирішення спорів щодо оскарження рішення суб'єктів по досудовому врегулюванню адміністративно-правових спорів в період 2020-2022 років.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової задачі, що полягає у визначенні основних особливостей досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, а також виокремлено напрями удосконалення чинного законодавства в досліджуваній сфері.

До положень, які заслуговують увагу і складають основу дослідження слід віднести:

1) систематизовано та виокремлено альтернативні процедурні форми досудового та позасудового врегулювання адміністративно-правових спорів, а саме: здійснення адміністративних процедур оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, відповідно до Закону України «Про звернення громадян»; здійснення адміністративних процедур оскарження адміністративного акту суб'єкта владних повноважень, відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру»; медіації – позасудової процедури врегулювання публічно-правового конфлікту (спору), яка здійснюється за допомогою (посередництвом) медіатора; досягнення податкового компромісу при вирішенні податкових спорів, відповідно до Податкового кодексу України; адміністративного оскарження рішень у справах про адміністративні правопорушення, у порядку визначеному Кодексом України про адміністративні правопорушення та Митним кодексом України;

2) обґрунтовано необхідність імплементації законодавства ЄС та країн учасниць стосовно законодавчих підстав і процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, стосовно: створення на рівні центральних органів виконавчої влади та органах місцевого самоврядування спеціальних комісій щодо врегулювання адміністративно-правових спорів (за прикладом Литовської Республіки); запровадження процедури «адміністративної преюдиції» розгляду адміністративно-правових спорів, тобто обов'язковості використання засобів адміністративного оскарження при зверненні до суду з адміністративним позовом, в категоріях спорів незначної складності з метою зменшення навантаження на судову систему і прискорення вирішення окремих видів спорів у сфері публічно-правових відносин (за прикладом більшості європейських країн); розширення в Законі України «Про медіацію» кола осіб, які мають право виступати медіаторами надавши це право особам, які мають фахові юридичні знання для якісного надання правових послуг щодо мирового вирішення правового спору за вибором сторін спору; визначення в КАСУ категорії публічно-правових

спорів в яких суддя може проводити процедуру не судового розгляду а процедуру примирення, відповідно до Закону «Про медіацію» (за прикладом Республіки Грузія); розширення змісту норм Закону України «Про адміністративну процедуру» щодо регулювання процедури оскарження не тільки рішень суб'єкта владних повноважень у формі адміністративного акту, а також оскарження дій та бездіяльності суб'єкта владних повноважень, без прийняття адміністративного акту;

3) запропоновано та обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення у позасудовому порядку, шляхом закріплення в главі 24 КУпАП відповідних норм, а саме: визначення початку тривалості десятиденного строку на оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення з моменту вручення під розписку особі, яка притягнута до відповідальності та потерпілому, їх законним представникам копії постанови у справі; встановлення переліку причин пропуску строку на оскарження, який потребує поновлення за заявою учасників провадження у справі про адміністративне правопорушення; визначення процедури розгляду скарги на постанову у справі про адміністративне правопорушення та прийняття рішення по ній а також підстав щодо прийняття відповідних рішень за результатами розгляду скарги; та ін.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 4 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, в одній статті, опублікованій в міжнародному виданні (Республіка Польща), а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Разом з тим, визнаючи загалом належний науково-теоретичний рівень роботи Кріцака І.Л. та її практичне значення, слід зазначити, що це не виключає критичного підходу до окремих висновків та пропозицій здобувача, зокрема, таких, як:

1. Обґрунтування актуальності теми було б більш переконливим, якби авторка у вступі також лаконічно представила основні результати аналізу статистичної інформації щодо досудового та судового розгляду та вирішення спорів, який ним здійснено та подано в тексті роботи.

2. Дисертанту при дослідженні особливостей зарубіжного досвіду реалізації процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, доцільно було більше звернути увагу та досвід залучення медіаторів для урегулювання такої категорії спорів а також зарубіжної практики запровадження процедури «адміністративної преюдиції» розгляду адміністративно-правових спорів, тобто обов'язковості використання засобів адміністративного оскарження при зверненні до суду з адміністративним позовом, в категоріях спорів незначної складності .

3. Деякі положення роботи суперечні твердження автора. Зокрема у висновках до розділу 1 автором зазначено, що «в перехідний період становлення медіації як позасудової процедури вирішення правових спорів, доцільно доповнити КАСУ окремою главою «Глава 4-1. Врегулювання спору за участю медіатора», в якій виписати виключно процедуру участі медіатора в судовому процесі, коли відкрито провадження в суді». В той же час автор погоджується з законодавчим визначенням медіації як позасудової процедури розгляду спору і пропонує удосконалити процедурні норми Закону «Про медіацію».

В той же час висловлені зауваження характеризують багатоаспектність і складність проблеми, що досліджується здобувачем, і яка ще потребує свого подальшого вдосконалення, а тому наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного Кріцаком І.Л. дослідження.

Висновок. На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація на тему «Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів: національний досвід та міжнародні стандарти» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що

вирішують важливе наукове завдання. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих наукових працях повністю відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її автор – Кріцак Ігор Любомирович – заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Офіційний рецензент:

**доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного університету**

Валерій КОЛПАКОВ